

4.4. Výdaje na nemocenské

Systém nemocenského pojištění je určen pro výdělečně činné osoby, které při ztrátě příjmu v případech krátkodobých sociálních událostí (dočasná pracovní neschopnost, ošetřování člena rodiny, těhotenství a mateřství, péče o dítě) zabezpečuje peněžitými dávkami nemocenského pojištění. Nemocenského pojištění jsou účastníci zaměstnanci (povinná účast) a osoby samostatně výdělečně činné (dobrovolná účast).

Ze systému nemocenského pojištění jsou poskytovány následující dávky:

- Nemocenské
- Peněžitá pomoc v mateřství
- Ošetřovné
- Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a v mateřství
- Dávka otcovské poporodní péče (otcovská) **od 1. 2. 2018**¹
- Dlouhodobé ošetřovné **od 1. 6. 2018**²

Osoby samostatně výdělečně činné a zahraniční zaměstnanci, pokud si platí nemocenské pojištění, mají nárok jen na nemocenské, peněžitou pomoc v mateřství, otcovskou a dlouhodobé ošetřovné.

Výše dávek nemocenského pojištění závisí na dosahovaném výdělku, na redukčních hranicích pro redukcí denního vyměřovacího základu, na redukci mezi jednotlivými redukčními hranicemi a na procentní sazbě pro jednotlivé dávky. Všechny dávky nemocenského pojištění vyplácí okresní správa sociálního zabezpečení a hradí se ze státního rozpočtu (z příjmů z pojistného). Dávky nemocenského pojištění se vyplácejí za kalendářní dny.

Nemocenské – je základní peněžitou dávkou systému nemocenského pojištění. Na nemocenské má nárok pojištěnec, který je uznán ošetřujícím lékařem dočasně práce neschopným, a to od 15. kalendářního dne trvání jeho dočasné pracovní neschopnosti do konce dočasné pracovní neschopnosti, maximálně však 380 kalendářních dnů počítaných od vzniku dočasné pracovní neschopnosti.

Výdaje na dávky nemocenského pojištění činily v červnu 2018 téměř 2,9 mld. Kč, za leden až červen 2018 se jednalo o cca 17,2 mld. Kč, (tj. 52,9 % čerpání z částky státního rozpočtu - 32 460 mil. Kč).

Meziroční zvýšení výdajů objemově nejvýznamnější **dávky** systému – **nemocenského** (o 390,2 mil. Kč, tj. o 20 %) - souviselo zejména s nárůstem počtu proplacených dnů a s nárůstem výše průměrné denní dávky nemocenského. V červnu 2018 se počet proplacených dnů meziročně zvýšil o cca 115,2 tis., tj. o 2,8 %, na 4,3 mil. dnů. Došlo rovněž k meziročnímu nárůstu výše průměrné denní dávky nemocenského (o cca 21,8 % na 451 Kč).

K nejvýznamnějším změnám v úrovni výdajů na nemocenské došlo v roce 2009 v souvislosti s již zmiňovanou legislativní úpravou nemocenského pojištění. Nový zákon o nemocenském pojištění znatelně

¹ **Zavedení dávky otcovské poporodní péče, tzv. „otcovská“** zákonem č. 148/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění - **účinnost od 1. února 2018**. O dávku si mohou nejdříve dne 1. 2. 2018 požádat otcové dětí narozených nebo převzatých do péče nejdříve dne 21. 12. 2017.

² **Zavedení dávky dlouhodobé ošetřovné** zákonem č. 310/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění - **účinnost od 1. června 2018**.

snížil výši dávek nemocenského pojištění a zejména stanovil, že po dobu prvních 14 dnů pracovní neschopnosti je zaměstnanec zabezpečen náhradou mzdy nebo platu, kterou mu poskytuje zaměstnavatel (s výjimkou prvních 3 pracovních dnů). Poskytování náhrady mzdy nebo platu zaměstnavatelem bylo přijetím úsporných opatření v letech 2011 až 2013 dočasně prodlouženo z prvních 14 na 21 dnů pracovní neschopnosti. V důsledku těchto legislativních změn došlo k rapidnímu poklesu nemocnosti, což rovněž mělo vliv na pokles výdajů na nemocenské.

V roce 2017 bylo přijato několik významných legislativních opatření v oblasti nemocenského pojištění s účinností od roku 2018, která mohou zásadním způsobem ovlivnit jeho finanční bilanci. Jedná se o zvýšení nemocenského od 31. kalendářního dne DPN nebo karantény z 60% na 66% redukovaného denního vyměřovacího základu a od 61. kalendářního dne DPN nebo karantény na 72 % redukovaného denního vyměřovacího základu s účinností od 1. ledna 2018 a dále o rozšíření okruhu dávek poskytovaných z nemocenského pojištění o novou dávku otcovské poporodní péče (dále jen „otcovská“) s účinností od 1. února 2018 a dávku dlouhodobého ošetřovného s účinností od 1. června 2018.

Největší dopad na výdaje na nemocenské pojištění je očekáván u zvýšení nemocenského od 31., resp. 61. kalendářního dne DPN nebo karantény. Za předpokladu stejného rozložení ukončených případů DPN podle délky trvání a vyměřovacích základů jako v roce 2016 a při zohlednění vývojového trendu počtu případů DPN i vývoje mezd je odhadován nárůst výdajů na nemocenské v důsledku vyšších dávek o 2,6 mld. Kč v roce 2018. Vzhledem k tomu, že se navýšením úrovně dávek zlepší finanční situace dlouhodobě nemocných osob a tedy částečně sníží ekonomická motivace k co nejrychlejšímu návratu do zaměstnání, nelze zcela vyloučit možnost prodloužení průměrné délky trvání a nárůstu celkového počtu prostonaných dnů u dlouhodobých případů DPN.

Podrobnější informace k výdajům na nemocenské a dalším dávkám, které jsou poskytovány ze systému nemocenského pojištění, naleznete na internetových stránkách MPSV v „Analýze vývoje nemocenského pojištění 2017“ https://www.mpsv.cz/files/clanky/32895/Analiza_vyvoje_nemocenskeho_pojisteni_2017.pdf

Tab. 4.1 – Výdaje na dávky nemocenského pojištění v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018 (v mld. Kč)

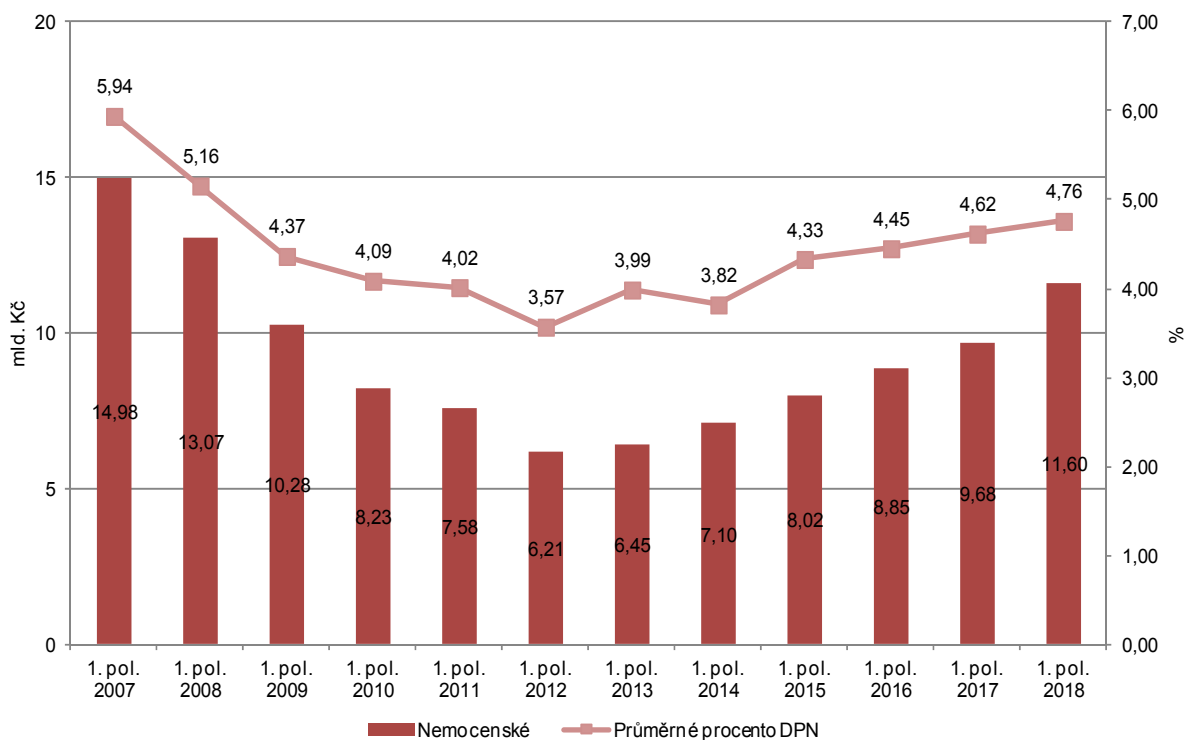
Druh dávky	Výdaje na dávky nemocenského pojištění v mld. Kč											
	1. pol. 2007	1. pol. 2008	1. pol. 2009	1. pol. 2010	1. pol. 2011	1. pol. 2012	1. pol. 2013	1. pol. 2014	1. pol. 2015	1. pol. 2016	1. pol. 2017	1. pol. 2018
Celkem	18,30	16,64	13,99	11,46	11,66	10,13	10,50	11,10	12,32	13,46	14,63	17,18
nemocenské	14,98	13,07	10,28	8,23	7,58	6,21	6,45	7,10	8,02	8,85	9,68	11,60
ošetřovné	0,53	0,48	0,44	0,22	0,39	0,41	0,50	0,46	0,63	0,71	0,84	0,99
peněžitá pomoc v mateřství	2,78	3,09	3,27	3,01	3,69	3,51	3,55	3,53	3,66	3,90	4,11	4,49
vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství	0,002	0,002	0,003	0,001	0,003	0,003	0,003	0,004	0,004	0,005	0,004	0,004
otcovská poporodní péče ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,091
dlouhodobé ošetřovné ²⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,000

¹⁾ Zavedení dávky otcovské poporodní péče, tzv. „otcovská“ - účinnost od 1. února 2018.

²⁾ Zavedení dávky dlouhodobé ošetřovné - účinnost od 1. června 2018.

Graf 4.1 – Výdaje na nemocenské a průměrné procento pracovní neschopnosti v období 1. pol. 2007 – 1. pol. 2018 (v mld. Kč)

Zdroj: ČSSZ, ČSÚ, MPSV